

CSERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77
Ejje! 2-02

X. évfolyam + 55. szám

1929 Március 8 Péntek
5689 év f. Adár 26

Ára 5 lef

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A Keren Hajjeszód
építi az országot!

Aldozatok örvendő szív-
vel az ujjászülető Palesz-
tina oltárán!

Várjuk a tetteket

A kisebbségek jogai szentek — mondta a népszövetségi tanács tegnapi ülésén Briand, francia külügyminiszter. Mi is úgy érezzük, hogy szentek, bár kénytelenek vagyunk hozzátenni, hogy ezt a szentséget nagyon sokszor szentségteleinkélték meg, éppen Briand és a többi nagyhatalmak mai vezetői jóvoltából. Ha nem így lett volna, úgy nem lenne olyan hatalmas aktualitása Dandurand és Stresemann javaslatának, amelyek a kisebbségek megvédésére tettek le a Népszövetség zöldbe vont asztalára.

Tényként kell leszögeznünk azt is, hogy a Népszövetség urai minden szentség-hirdetésük mellett sem mutatják a felületlen hívő arculatát: kissé túl sok szkepszis, gunyoros mosoly tükrözik ábrázatukon, amikor a kisebbségi kérdéssről nyilatkoznak. Mégis mindenki érzi, hogy a genfi deklaráció nem volt hiábavaló, ha nem is vezet momentán feltétlen eredményre. Közkeletű hasonlattal élve: a kisebbségekkel szemben tanúsított rideg magatartás jege meg van törve s most már csak idő kérdése, hogy a várva várt és eljövendőben annyiszor megakadályozott kisebbségi tavasz derűje kicsilllogjon a sűrű fellegek mögül.

Stresemann és Dandurand férfias ereje valószínűleg biztosítani fogja a kisebbségek jogainak az egész világ közvéleménye előtt tényleges szentséggé való avatását. Tételek biztosítékok kellenek, megtámadhatatlan jogok, amelyeknek megsértése könyörtelen megtorlásban háramoljon vissza mindenkire, aki megszegni próbálja. De ezen intézményesített jogrendszeren túl minden kisebbség el van telve attól a vágytól, hogy ne kelljen igénybe vennie a Népszövetség védelmét legvitálisabb érdekeinek megvédésében. A történelmi végzet új államok kereteibe zárt bennünket, amelyeknek szociális s kulturális kereteit a magunk evolutív értekeivel akarjuk gyarapítani. Ezer szállal vagyunk — ma már összefűzve az új államok társadalmi és gazdasági strukturájával, amely a mi társadalmi és gazdasági strukturánká is lett. Mindezeket ezt csak mi, kisebbségek tudtuk; a többségi politikusok nagyrésze azonban nem volt hajlandó ezt akceptálni és bennünk, kisebbségekben, csak ellenfelet látta.

Annál örvendetesebb és biztatóbb tényről tudunk abban, hogy Maniu Gyula miniszterelnök tegnapi parlamenti beszédében ismételtén kijelentette: elismeri a kisebbségi jogok jogosultságát és ezek biztosítására nemcsak ígéreteivel, hanem az ígéreteket jóval felülmúló tettekkel is bizonyosságot akar tenni. Ez a beszéd azt a gondolatot ébreszti fel bennünk, hogy ha mindenütt és mindenkörön ilyen konkludens magatartást tanúsítottak volna a kisebbségekkel szemben, ha Maniu ígéretei tényleg valóságos, illetőleg tettekkel érnek, úgy talán nem is fog kerülni a sor arra, hogy Genfét ismételtén igénybe vegyék a kisebbségi jogok védelmezői.

Mindez azonban a tényleges tettektől függ s mert mindezeket ezek a tettek köstek, senkinek véheti a kisebbségektől rossz néven, hogy ha Genfben keresi jogainak intézményes biztosítását. Hiszen a békeszerződésekből ezideig csakis előnyök származtak a győző hatalmak számára, míg kötelezettségeiket teljes mértékben elhanyagolták. Ők megköveteltek minden jóvátételt a maguk számára, anélkül, hogy jóvá tették volna a kisebbségek ellen elkövetett jogtalanságokat. Hiánny akarjuk, hogy ezentúl másképp

lesz, legalább is romániai vonatkozásban másképp. Am abban az esetben is, ha itt minden kisebbségi követelésünket teljesítik: nem hanyagolhatjuk el a genfi lehetőségeinket, mert erre nemcsak a jövőre előre nem látott esetlegességei, hanem a világ összes többi kisebbségével szemben táplált szolidaritásunk is kötelez. Csak örvendezni tudunk azon, ha itt, vagy bármelyik államban a kisebbségek

megelégedni és kiegyensúlyozott gazdasági és lélektani állapotban örvendezhetnek az életnek, de ez az öröm nem lehet teljes annak tudata mellett, hogy más országokban viszont kisebbségi testvéreink elnyomatásban szenvednek. Ezért van szükségünk Genfre, még abban az esetben is, ha Maniu Gyula minden ígérete valósággá lesz, ha mindazok a sérelmek, amelyeket tíz év óta szenvedünk,

szinte nem várt módon orvosoltatnak. Mindenesetre nagyon okosnak és nagyon becsületesnek tartjuk Maniu Gyula kijelentését, amelyek annál is inkább súlyt jelentenek, mert egybeesnek a genfi tárgyalásokkal. Itt az ideje, hogy ezek az ígéretes tettek legyenek — Romániában csak úgy, mint Lengyelországban, Csehszlovákiában csak úgy, mint Olaszországban. Várjuk a tetteket.

Mit végzett eddig és mi a programja a Zsidó Parlamenti Klubnak

Dr. Fischer József képviselő nyilatkozata

(Cluj-Kolozsvár, március 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Három hónapja immár, hogy a Zsidó Parlamenti Klub megkezdte működését és ezen idő alatt a romániai zsidó közélet számos fontos kérdésében tette meg a kezdeményező lépéseket. A Parlamenti Klub tagjai igen eleven parlamenti tevékenységet fejtettek ki és minden fontosabb kérdésben megszólaltatták a törvényhozás házaiban a zsidóság álláspontját és interpellációk formájában az illetékes tényezők elé terjesztették a zsidóság sérelmeit.

Abból az alkalomból, hogy dr. Fischer József országgyűlési képviselő hosszabb bukaresti tartózkodása után Kolozsvárra érkezett, felkerestük őt és kérdést intéztünk hozzá a Zsidó Parlamenti Klub közvetlen célkitűzéseiről és munkaprogramjáról. Dr. Fischer József kérdésünkre a következőket válaszolta:

A Zsidó Parlamenti Klub politikai programja ismeretes abból a deklarációból, amelyet a kamara felirati vitája alkalmával dr. Fischer Tivadar a szenátusban pedig dr. Mayer Ebner olvasott fel. Ennek a programnak a megvalósítása hosszú időt igényel és nem is volna észszerű, ha a részletes és a zsidó közélet ugyszólván minden ágát felölelő programot egyszerre akarnák megvalósítani. Rendszeres munkára van szükség, hogy programunkat fokozatosan valóra válthassuk. Ezért a Parlamenti Klub egyik legutóbb tartott ülésén arra az álláspontra helyezkedett, hogy egyelőre konkrétizálja azokat a programpontokat, amelyeknek megvalósítását a lehetőség szerint már a folyamatban lévő parlamenti ülésszak alatt keresztülvinni igyekszik. Praktikusabbnak látszik ugyanis kiemelni a megoldásra váró problémák sokaságából a legsürgösebbeket és azoknak megvalósítása érdekében konkrét követeléseket támasztani, miután így is kilátás van arra, hogy az általánosságban mozgó politikai program keretén belül gyakorlati eredményeket érhetünk el.

Az állampolgársági kérdés

A Parlamenti Klub ezen gyakorlati munkaprogramjának végrehajtásaként a Klub memorandumot szerkesztett és azt a napokban nyújtotta át Maniu Gyula miniszterelnöknek. Az audiencián a memorandum foglalt gyakorlati követelések részletes megbeszélés tárgyát képezték.

Igy elsősorban szóba került az állampolgárság végleges rendezésének kérdése is. Ismeretesek azok a súlyos sérelmek, amelyek ezen a téren úgy a régi királyság, de főként a tartományok zsidóságát

érték. Alkalmuk volt a Klub tagjainak a miniszterelnök előtt a konkrét esetek egész sorát felvonultatni, amelyekben a zsidó polgárok, minden jogosultságuk elvonására gátolva vannak állampolgársági jogaik megszerzésében és ezzel a hazátlanság mártírúmának kínjait kénytelenek elszenvedni. A miniszterelnök nem palástolta meglepetését az egyes esetek hallatára, ő, aki a kérdésnek alapos ismerője, maga sem sejtette, hogy nemcsak az állampolgársági, hanem az emberi jogok is oly könnyedséggel sértettek meg az előző kormányzat alatt, miáltal annyi mérhetetlen emberi szenvedést váltottak ki.

Minden jogosult hozzájuthat állampolgárságához

A miniszterelnök ebben a kérdésben nemcsak a világosan látó politikus, hanem a szabatosan ítélkező jogász álláspontjára is helyezkedett és félre nem érthető módon precízizta álláspontját: *mindenki, aki 1918-ban közöttünk élt és ezáltal jogot szerzett ahhoz, hogy itt állampolgársága legyen, meg fogja szerezni az állampolgárságot az épen előkészítés alatt álló törvényjavaslat szerint*, de — és itt mintha a miniszterelnök hangja a szokottnál erősebb lett volna — nem fogjuk tenni, hogy a mi demokratikus intézkedéseink segítségével olyanok, akik nek semmi joguk az állampolgárság megszerzéséhez nincs, ily jogot szerezhesse nek.

A Parlamenti Klub tagjai hangsúlyozták, hogy a békeegyezmények szerint a békekötés időpontjában volt lakhely (domiciliu) lehet az egyedüli kritériuma az állampolgárság megszerzésének, minden más szabályellenes, mint például az illetőség, a bizonyos ideig való egyhelyben lakás stb. feltételként való megkövetelése ellenkezik a törvénybe iktatott békeegyezményekkel és így törvénytelenek el nem ismerhetők. Amíg tehát egyfelől tudomásul vették a miniszterelnök határozott álláspontját a nem jogosultak megszerzése megakadályozása tekintetében, másfelől kijelentették, hogy elszántan fognak harcolni azért, hogy a jogosultak megszerzése elé semmiféle formai, vagy más akadály ne gördíthessék, ellenkezőleg, a jogosultaknak minden könnyítés megadását.

A zsidóság iskolakövetelése

A második téma, amely a szinte másfélórás audienciára jórészt lefoglalta, a zsidó iskola-ügy volt. Reális színekkel — minden túlzást mel

lőzve, de iskoláink helyzeténél fogva, sajnos, így is elég sötét — rajzoltuk meg a miniszterelnök előtt oktatásügyünk válságos helyzetét. Kezdve a besszarábiai iskolákon, amelyek oktatászemélyzetükkel együtt csupán tolerálva vannak, folytatva a regát és a tartományok elemi és középiskolai oktatásának ismeretében, teljes képet adtunk a miniszterelnöknek iskoláink mai állapotáról és egyben ismertettük a zsidóság követeléseit ezen már meglévő iskolahálózatnak fentartása és biztosítása végett és egyben új iskolák létesítése tekintetében is.

Mint elsősorban megvalósításra váró követelést állítottuk fel a kolozsvári középiskolák, ugyszintén az országban az Anghelcsu-féle iskolapolitika útján elszorvasztott egyéb iskolák haladéktalan helyreállításának államilag való elősegítését, továbbá a fennálló iskolák állami segélyezésének megvalósítását.

A miniszterelnök — aki szívesen utal arra, hogy a Consiliul Dirigent idején mily megértéssel viseltetett a zsidó iskola-ügy iránt — ebben a kérdésben a finansziális nehézségekre való hivatkozással tér ki a konkrét ígéretek elől. Ugyanez volt a magatartása a diákszegélyezés tekintetében támasztott igényekkel szemben. De hogy dokumentálja, miszerint valóban csak finansziális szempontok tartják vissza attól, hogy máris kedvező választ adjon, biztatólag hozzáteszi:

— Hozzák elem ezeket a kérdéseket az év május-junius havában ismételtén, addig mások lesznek a pénzügyi lehetőségeink és újabb vizsgálat tárgyává tehetjük követeléseiket.

A szombati iráskényszer

Ezekután dr. Fischer Tivadr kér szót a diákok szombati iráskényszere tárgyában. A vallási és objektív okok egész sorozatát vonultatja fel és mindezeket felül egy szubjektív indokot is:

— Hogy a vallásos zsidóságnak mily súlyos lelki konfliktusokat okoz az, hogy gyermekeinket az iskolákban a szombaton való írásra kényszerítik, legjobban meg lehet ítélni abból, hogy az apámnak a Maniu-kormány uralomra jövetelkor semmi más kívánsága nem volt, csak azt vigyük keresztül, csak ezt az egyet.

— Ez már valóban ellenállhatatlan érv — válaszolta a miniszterelnök. És a tréfának látszó epizód után megkezdte a kérdés komoly tárgyalását, mely végre is oda vezetett, hogy a miniszterelnök fel kérte a Klub tagjait, szolgáltatásnak megfelelő statisztikai és egyéb anyagot és megígérte, hogy annak vétele után a kérdést a legjobb akaratallal fogja megoldáshoz juttatni.

A CFR reorganizációjáról szóló törvény függetleníteni fogja a CFR-t a politikai befolyásoktól

(Bucarest-Bukarest, március 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A közlekedésügyi minisztérium törvényelőkészítő bizottsága állandó permanenciában dolgozik a CFR reorganizációjáról szóló törvényjavaslaton. Ugyanakkor a CFR vezérigazgatója is bizottságot küldött ki, mely az igazgatóság által javasolt módosításokat foglalja pontokba, hogy azokat a törvényelőkészítő bizottság elé terjesszék, amely a CFR igazgatóság véleményét is

mérlegelni fogja a törvény előkészítésekor. Az új törvény még nem ismeretes teljes egészében, de annyi bizonyos, hogy a készülő törvény sokkal nagyobb autonómiát fog biztosítani a CFR-nek, mint a jelenlegi. A kormánynak az az álláspontja, hogy a CFR-t ki kell vonni minden néven nevezendő politikai befolyás alól, hogy az esetleges politikai változások nem befolyásolhassák a CFR adminisztrációjának kontinuitását.

A törvényelőkészítő bizottságban élénk viták folynak afelől, hogy a vidéki adminisztráció ellenőrzésére az eddigi inspekción rendszerint hagyják-e meg érvényben, vagy a régi kerületi igazgatóságok felállításával oldják meg ezt a kérdést. Mielőtt a törvényt a parlament elé kerül a minisztertanács kontrolján fog keresztül menni s ezután a miniszterelnök mondja ki az utolsó szót.

A mexikói kormány szerint három-négy nap alatt teljesen leverik a forradalmat

A kormány helyzete kritikusra fordult?

London, március 7. A Reutter-iroda tudósítójának távirata szerint a mexikói felkelők csak helyi sikereket értek el az alsó-kaliforniai öböl vidékén, ahol a hadihajók tevékenységével együttműködésben ideiglenesen birtokukba tudták venni a Muaymastól Sonora szövetséges állam keleti részéig terjedő országrészt. A felkelőcsapatok számbeli túlsúlya miatt itt a kormánycsapatok kénytelenek voltak a hegyek közé menekülni.

A távirati iroda munkatársának egy későbbi távirata szerint a felkelők csak az északi frontszakaszra s reméli, hogy

meg az ország több részeiben a forradalmárok kénytelenek meghátrálni a szövetséges csapatok előtt. Ez a távirat adja hírül azt is, hogy a kormány részéről kiadott hivatalos jelentés szerint Estobar felkelő tábornokot Coahuila közelében a szövetséges csapatok megverték és a forradalmárok a vereség után menekülni voltak kénytelenek.

Mexikói hivatalos helyről származó newyorki közlés tudatja azt a hírt, hogy a szövetséges csapatok állítólag visszafoglalták Montereyt és hogy kormánykörükből meg vannak győződve arról,

hogy a lázadást három-négy napon belül teljesen likvidálni fogják. A kormány csaknem százezer újabb harcost vetett az északi frontszakaszra s reméli, hogy e számbeli fölénynek a forradalmárok nem fognak ellentállni.

Páris, március 7. A Havas távirati iroda közli a „Daily Express” mexikói tudósítójának hírével, mely szerint a kormány helyzete Mexicóban rendkívül kritikusra fordult. Gil elnök és Calles, a hadügyminisztere nem tudják, hogy a tábornokok közül ki maradt kormányhű és ki pártolt át a forradalmárokhoz.

Milliószámú vámcsalásnak jöttek nyomára a nagyváradi vámhivatalnál

A vámiroda egyik tisztviselője összejátszott a vasuti raktárnokkal és pénztárossal és elzsebelték a vámdíjakat

(Oradea-Nagyvárad, március 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyváradi vámraktárnál Anghel István kolozsvári vámiinspektor, aki néhány napja inspekción tart az irodában, nagyszabású visszaéléseknek jött nyomára. Az inspektor észrevette, hogy ugyanakkor, midőn a vámkönyvekben hatalmas árukészleteket nyilvántartanak, a vámraktárban alig egy-két csomag van beraktározva. Anghel erősen kihallgatásokat fogantatott a helyszínen és megállapította, hogy a

Lotra vámiroda egyik tisztviselője követte el a visszaéléseket. A tisztviselő, kinek nevét a vizsgálat érdekében egyelőre nem hozzák nyilvánosságra, a raktárnokkal és a vasuti pénztárnokkal játszott össze és többmillióval károsították meg az államot.

Több mint három hónapja folynak a visszaélések a vámirodában. A vámtisztviselő és a vele összejátszó raktári alkalmazottak megállapították a vámösszeget, ezt inkasszálták és kiadták a kereskedő-

nek a csomagokat, anélkül, hogy a felvett összegeket elkönyvelték volna. Az inspektor szerint többmillióval károsították meg az államot. A vizsgálat során Anghel István felelősségre vonta a Lotru vámalási iroda főnökét, aki mint az iroda vezetője nem vonhatja ki magát a felelősség alól és amennyiben az ügy bünygyi utra terelődik, a visszaéléseknek ugy anyagi, mint erkölcsi felelősségét viselnie kell.

Briand kijelentette, hogy a többségi és kisebbségi népek vezetőinek meg kell egymást érteniük

Zaleski szerint Dandurand javaslati tulmennek a kisebbségi szerződések védelmi körén. Külön bizottságot küldenek ki a kisebbségi kérdés tanulmányozására

Genf, március 7. A népszövetségi tanács délutáni nyilvános ülésén Zaleski lengyel külügyminiszter kért szót és azt fejtette, hogy a kisebbségek javára kötött szerződésekben eljárás-jogi szabályok nincsenek s így azokat a Népszövetség az érdekelt államok bevonásával és hozzájárulásával alkotta meg. Zaleski kijelentette, hogy álláspontja szerint a Népszövetség az érvényben lévő kisebbségi eljárási szabályokat csak a kisebbségi szerződések betartására kötelezett államok hozzájárulásával változtathatja meg. Ezért a jogászbizottság véleményes jelentésének alapján, mely szerint

Dandurand javaslati tulmennek a kisebbségi szerződések védelmi körén, azt ajánlja, hogy az előzetes elvi kérdések tanulmányozására a tanács egyik tagja mellé kiküldendő

két másik tanácstagból alakítandó bizottság küldessék ki és ennek feladata legyen a kérdés alapos megvizsgálása.

Titulescu volt a következő felszólaló. Kijelentette, hogy Zaleski előterjesztéséhez mindenben csatlakozik, mert helyesnek tartja az elvi kérdések előzetes tisztázását. Titulescu bejelentette azt is, hogy fentartja magának a jogot, hogy a kérdés további vitájában még felszólalhasson. Titulescu után Chamberlain angol külügyminiszter összefoglalta az eddigi felszólalások lényegét és megjegyzései kíséretében annak a reményének adott kifejezést, hogy az eredményes és termékeny vita a kérdés tisztázását előbbre viszi és a Népszövetség tekintélyének emelésére fog szolgálni.

Páris, március 7. A Havas távirati iroda genfi tudósítójának közlése sze-

rint Chamberlain felszólalásában polemizált Stresemannal és tagadása vette azt az állítást, mintha eddig a kisebbségek nem találtak volna védelmet a Népszövetségnek. Az angol külügyminiszter sajnálatosnak mondotta azt a tényt,

hogy a német külügyminiszter célzást tett a békeszerződések revíziójára, majd bejelentette hogy Zaleski álláspontját támogatja.

Procope finn külügyminiszter elvben elfogadta Dandurand javaslatát s utána Briand azt fejtette ki, hogy a kisebbségek életébe nem szabad felforgató tendenciákat belevinni és a többségi és kisebbségi népeknek és vezetőiknek meg kell egymást érteniük. Beszéde végén Briand bejelentette, hogy a holnapi ülés ele betérjeszti az általa e tárgyban szer-

Ne féljen

az influenzajárványtól,

hanem öblögesse minden reggel és este a torkát állott, vagy langyos vízzel, amelybe egy kávéskanálnyi valódi

DIANA

sós borszesz

van beleöntve.

Járványos időben a fertőzések rendszerint a szájrüreg és torkon keresztül történnek, ily módon eredményesen védekezhetik tehát komoly következményekkel járható fertőzések ellen.

kesztett határozati javaslat szövegét s ezzel a délutáni ülés véget ért.

Genf, március 7. A Népszövetség mai nyilvános ülésén Scialoja elnök bejelentette, hogy a kisebbségi kérdés vitáját a délutáni ülésre kell halasztani, mert a jogi szakértők még nem jutottak végleges megoldásra. A délelőtti nyilvános ülésen ennek folytán csak kevésbé érdekes ügyek kerültek megtárgyalás alá.

Beavatott helyről származó információk szerint Zaleski lengyel külügyminiszter a leghatározottabban ellenezte, hogy Stresemann német külügyminiszter és Dandurand kanadai delgátus is tagjai legyenek a tanács kiküldendő bizottságának s az ebből támadt nehézségek kiküszöbölésére halasztották el a kisebbségi kérdés vitáját a délutáni ülésre, amikor valószínűleg tartják hogy a népszövetségi hármás bizottság tagjai Adashi japán külügyminiszter, De Leon spanyol fődélgátus és Chamberlain angol külügyminiszter lesznek. Ez a bizottság a kisebbségi kérdés komplexumát áttanulmányozza és előkészíti a valószínűleg Sansebastianban tartandó júniusi tanácsi ülésszakra.

Stresemann ma egy óra hosszat megbeszélést folytatott Chamberlainnal. Híre szerint ugyanazokról a kérdésekről tárgyaltak, mint a német külügyminiszter és Briand tegnapi találkozásakor. A két fődélgátus megegyezett abban, hogy a jóvátétel problémájával kapcsolatos kérdésekkel majd csak azután fognak foglalkozni, ha a független szakértők tanácskozásai véget érnek.

Politikai és diplomáciai körökben jelentőséget tulajdonítanak azoknak a megbeszéléseknek is, amelyeket ma a délelőtti folyamán Kumanudi helyettes jugoszláv külügyminiszter és Valkó magyar külügyminiszter folytattak. E megbeszélések a jugoszláv döntőbíróinak a nemzetközi döntőbírószékből történt visszahívásával kapcsolatos helyzettel voltak összefüggésben. A két külügyminiszter hír szerint megállapodott abban, hogy a jugoszláv-magyar optansper közvetlen tárgyalásait még e hó folyamán tovább fogják folytatni.

Jelentősége van a görög és jugoszláv külügyminiszterek megbeszéléseinek is, akik a két ország között kötendő barátságos szerződés irányvonalairól tárgyaltak. Megbízható információk szerint az okmányt e hét végén Genfben alá is fogják írni.

Berlinben betiltották a »Mérgek gáz« filmét. Berlinből jelentik: A német főváros rendőrfőnöksége betiltotta a »Mérgek gáz Berlin fölött« című filmet. A betiltás indoklása az, hogy a film veszélyezteteti a közrendet és a közbiztonságot.

Sulyos botrányok játszódtak le a szatmári bész-din szerdai tárgyalásán

A Freund-párt képviselői provokálták a botrányt a hitközségi párt tagjaira zudított rágalmakkal

(Satu Mare-Szatmár, március 7. Az Uj Kelet tud.) A szatmári hitközségi per keddi tárgyalását féltíz órakor nyitotta meg Klein Jakab halmai főrabbi. Elsőnek Drummer Sámuel (Freund-párt) szólalt fel, aki a hitközségi vezetőségi párt részéről elhangzott vádakra válaszol. Tagadja, hogy a Freund-párt a rab bivalasztást kettős urnával bonyolította volna le. A hitközségi párt képviselőinek állandó ellentmondásai közepette bizonyítani igyekszik, hogy a választásoknak nem kell titkosnak lenniük. Az alapszabályokból idéz, felolvas és bizonyítani próbálja, hogy a rab bivalasztásnál nem szükséges a hatvanhat-százalékos többség. A izgalmas felszólalással az egész délelőtt eltelt. Délután elsőnek Rosenberg Saul újfahértói főrabbi, a hitközségi vezetőségi párt ügyvivője szólalt fel. Véleménye szerint a Freund-párt a jelenlegi hitközségi vezetőséget olyan súlyos rágalmakkal illette, hogy mindaddig nem is vehet részt a tárgyaláson, míg a rágalmokat jóvá nem teszik. A Sulchan Aruch szerint a rágalmazás egyike a legszigorúbban elítélendő bűnöknek. Kéri a bész-dint, határozzon indítványára fölött.

Vihar az „iszer“-ok körül

Weisz Sámuel nagysomkúti delegátus: rendelje el a bész-din a Freund-párt által kiadott összes lazító röpiratoknak és „iszer“-oknak azonnali elkobzását és megsemmisítését. A hitközségi párt még akkor sem terjesztett röpiratokat és „iszer“-okat a Freund-párt ellen, amikor a kettős urna trükkje kiderült. Brach Juda, a Freund-párt ügyvivője ekkor sértő kifejezést kiált Weisz felé, akit a hitközségi párti képviselők védelmébe vesznek.

A fenyegető lármában Brach kiszalad a tereméből.

A bész-din vissza akarja hívni a terembe Bracht, mire Weisz azt követeli, hogy csak abban az esetben bocsássák vissza Bracht, ha a sértő kifejezésért bocsánatot kér a plénum előtt. A bész-din küldőncöt küld a folyosón tartózkodó Brach után, akit Klein Jakab elnök kötelez, hogy Weiszot megkövesse. Ennek megtörténte után azonban Brach tovább zavarja Weiszot beszéde folytatásában.

Spiegel Dávid (hitk. párt) Drummerrel polemizál. Rámutat arra, hogy a Freund-párt sorozatos alapszabály-sértéseket követett el. Kéri az első választás megsemmisítését.

A direktórium szonkeiói a rágalmozók ellen

Drummer replikájában ismerteti a két választás eredményeit és fantasztikus ajánlatot tesz arra vonatkozólag, hogy az első választás eredményét hogyan helyesbitsék a Freund-párt javára. Az ülést este 11 órakor rekesztette be Klein Jakab elnök.

Kedden délután, a bész-din ülésével párhuzamosan, a minisztérium által delegált direktórium is ülést tartott Frankl Mihály elnökletével. A direktórium (Weisz Kálmánt az újfahértói főrabbi megsértése miatt egyházi megfenyítésben, Zalmen Leibet pedig, aki mánt tóra író a hitközség alkalmazottja, a főrabbi személye elleni sértések miatt elmozdította állásából).

INGYEN IPARI SZAKISKOLAI

otthontanuláshoz) könyvjegyzéket kérek.

Név: _____

Cím: _____

szelvényt Lepage-nak K-vár küldjél

A szerdai ülésen elsőnek ismét Drummer Sámuel szólalt fel. Ismételtén igazolni igyekszik, hogy nem volt két urna és hogy a választások szabályosak voltak. Spiegel Dávid válaszol Drummernek, hangsúlyozva, hogy további bizonyítékokra nincs szükség, mert a Freund-párt terrorja és alapszabályellenes működése eléggé bizonyított már a bész-din előtt.

„Csak az első választásokra...“

Weisz Sámuel előadja, hogy a második rab bivalasztást meglepetésszerűen s kellő publikálás nélkül tartották meg, nem is a hitközség termében, hanem Freund Chaim magánlakásán. A választáson az ellenzék részt sem vehetett. A választásról szabályszerű listát nem őriztek meg.

Drummer: miután a választás titkos volt, nem akarták megőrizni a listát, hogy ne kerüljön nyilvánosságra, ki hová szavazott.

Weisz Sámuel: Hiszen maga tegnap még azt erősítette, hogy a választásoknak nem kell titkosnak lenniük.

Drummer:

En ezt csak az első választásra vonatkozólag mondtam.

Általános derűtlenség támadt, majd Weisz Sámuel kéri jegyzőkönyvre vonni, hogy Drummer elismerte, miszerint a választásnak titkosnak kell lennie.

Kitör a botrány

A szerda délutáni ülés rendkívül viharos atmoszférában zajlott le. Spiegel Dávid Freund Ignáccal vitatkozik, Freund Ignác a vita hevében a hitközségi párt felé kiált:

— Vallástalanok, árulók istentagadók!

E szavakra óriási zaj támad a teremben. A két párt képviselői szidalmakat kiáltanak egymás felé. A szinte tettleges inzultusig fokozódó zajban az elnök hiába próbál rendet teremteni. A folyosóról berohannak a rendőrség közegei és nagynehezen helyreállítják a rendet. Klein Jakab elnök ekkor Freund Ignácot erőlyesen rendre utasítja. A rendretasítás azonban nem elégíti ki a hitközségi pártot, amelynek megbízottai követelik, hogy Freund Ignácot zárják ki a tárgyalásból. Ujra hatalmas zaj támad, mire a terembe tódul a szomszédos helyiségekben idöző közönség. Frankl Mihály, aki az újonnan jöttekkel tódult a terembe, hangosan követeli, hogy Freund Ignácot zárják ki a tárgyalásból. Brach Juda védelmére kell Freundnak.

Drummer Sámuel a maga és pártja nevében elítéli Freund viselkedését, mire Brach és Drummer összevesznek a tárgyalóteremben.

Órákra van szükség, míg a rendet helyre tudják állítani. Végül Freund Ignác bocsánatot kér a hitközségi párttól és ezzel a tárgyalás este nyolc órakor be is fejeződött.

A következő tárgyaláson a vád- és védbeszédnek következnek, azután pedig, abban az esetben, ha a bész-din nem látja eléggé bizonyítottnak a vitás kérdéseket, a tanú kihallgatások veszik kezdetüket. Azonban a Freund-párt által elkövetett alapszabálysértésekre és szabálytalanságokra vonatkozólag annyi adat fekszik a bész-din előtt, hogy nagyon valószínű, hogy tanuvallomásokra már nem lesz szükség. Itélethozatalra csak a jövő héten kerülhet sor.

A los-angelesi nemzetközi kiállításon háromszáz autó és rengeteg repülőgép égett porrá

Páris, március 7. — A New York Herald los angelesi tudósítójának közlése szerint Los Angelesben a nemzetközi kiállítás egy részében a látogatási idő alatt tűz támadt s az erős szélben gyorsan tovább terjedt. A kiállításon 2500 néző volt jelen a tűz kitörésekor, de csodálatosképpen nem támadt pánik és a közönség nyugodtan és izgalmas jelenetek nélkül hagyta el a veszélyeztetett területet. A hangulat megnyug-

tatására a zenekar, míg csak az utolsó néző is el nem hagyta a kiállítási teret folyton újabb és újabb indulókat játszott s ez kitűnő ömódszernek bizonyult a pánik elkerülésére. A tüztöltés munkálatai óriási nehézségekbe ütköztek s inkább csak lokalizálásra szorultak. Porrá égett több mint háromszáz autó és rengeteg repülőgép is, amíg végre a tüzet sikerült eloltani.

Üzembehelyezik a nagyváradi gázgyárat

(Oradea-Nagyvárad, március 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nagyvárad polgárságának régi problémája az évek óta működésen kívül lévő gázgyár, melyet annak idején egy ausburgi részvénytársaságtól sajátított ki a román kormány. Azóta a gázgyár nem működik, mert az elmúlt részben sem pénz sem pedig akarat nem volt ahhoz, hogy a gázgyárat restaurálják és újra működésbe állítsák. A gázgyár már a háború utolsó éve óta nem működik, amikor az igazgatóság szénhiány miatt volt kénytelen bezárni az üzemét. Azóta Nagyvárad polgársága nélkülözi a gázvilágítást.

A német-román egyezmény, mely a szekvesztrált német vagyont az eredeti tulajdonosok birtokába helyezi vissza, lehetőséget nyújt az ausburgi részvénytársaságnak is, hogy a gázgyár üzembeállításával pótolja a nagyváradi közönségnek ezt a hiányát. A társaság

most egy budapesti érdekltség közvetítésével kezdett meg tárgyalásokat, hogy a gázgyáron a szükséges renoválásokat végrehajtsa és a gyárat újra üzembe állítsa. A munkálatok már rövidesen meg is indulnak.

— Fiatal magyar tudóst Kalkuttába hívtak meg egyetem tanárnak. Budapestről jelentik: Germanus Gyulát, a Keleti Akadémia tudós fiatal professzorát a napokban az a nagy megtiszteltetés érte, hogy meghívást kapott Rabindranath Tagore híres egyetemére, a kalkuttai egyetemre, hogy itt három éven át az Izlam történetét adja elő. Germanus Gyula dr. elfogadta a meghívást s a napokban fog feleségével együtt utrakelni India felé.

A Bolygó hollandi reprizo Nona Otescu vezényleésével

A zenei centrumokban annyira gyakorolt és kellően értékelte kísérlettel próbálkozott meg az Opera, amikor a vendégszereplők listájára jövevü dirigensek neveit is felvette. Nona Otescu a jeles román zeneszerző és a bukaresti opera kitűnő karmestere, valóban megérdemelte volna a közönség nagyobb fokú érdeklődését és az a körülmény, hogy ez nem történt meg, a közönségnek a dirigens szerepe és teljesítménye iránti közönynek a bizonyítéka. Nona Otescu izig-vevíg művészi akiben a zene minden árnyalata idegesen vibrál, fölényes, biztoskezü irányítója úgy az ének-, mint a zenekarnak, melyek számára egyaránt válik gyakran szükségessé a dirigens energája és felvilágyozó ereje. De nem csak ebben rejlik a jó dirigens hivatottsága. Az ő intelligenciájától, temperamentumától és koncepciójától függ a mű helyes interpretálása és sokszor észrevehetetlenül apró zenei problémáknak lehetőség a szerző intenciói szerint való megoldása. Szükséges ez főleg a Wagner-operáknál, melyekben az ősgermán lélek örvénylő mélységének minden titka és komolyságában a legnevesebbé csiszolódott líraiség szólal meg, amikor is a dirigensnek minden tudását és átérző képességét latba kell vetnie, hogy hivatásának magaslatára emelkedjék. Ez teljes mértékben sikerült Nona Otescunak és azt hisszük, hogy kolozsvári színpadon kifogástalanabb Wagner-dirigens nem volt alkalmunk megismerni.

Az énekesek igyekeztek tehetségük legjavát nyújtani ha egy-egy alakítás nem is volt mindig illuziót keltő, úgy ez az igyekezet és akarat határain túl lévő okokban található. A színpadi dekoráció és a rendezés, melyek Wagner zenedramáiban a „Gesamtkunstwerk“ sikeres megvalósításának előjából nagy és fontos szerephez jutnak, Pavel Constantin izlését s művészi hozzáértését igazolták. e. m.

— Kémkedésből származott Coty parfümgyáros vagyona? Párisból jelentik A Paris Soir című lap vezércikkében támadja meg Cotyt, a világhírű francia parfümgyárost, aki éppen olyan kínos botrányokat okoz politikai szerezésével mint amilyen szerencsés volt illat szerkesztőményeinek elterjesztésében. A Paris Soir többek közt azt követeli, hogy szigorúan vizsgálják meg Coty vagyonának eredetét, mert ez a vagyon olyan pénzből született, amelyet Coty egy jelentős anyagi eszközökkel rendelkező külföldi hatalomtól kapott fontos és diszkrét politikai szolgáltatásokért.

החברה

paprikát

édes, nemes minőségben, főfísztelendő Fuchs Benjámin főrabbi ur hechscherével, legolcsóbb napi árban szállít az

Imperial

paprikatermelő és őrlő Rt. Oradea Str. Minerol No. 83. Telef. 955. Mintázott ajánlattal készséggel szolgálunk.

Sza
Berlin,
és szeri
bíró tegn
zal az in
ménye: az

A
K

Páris, m
nisztertana
népbiztosn
tézett kér
engedélye
nisztertana
kinttel,
ben egysz
ország ter

Na

A

(Oradea-
Kelet tud
aranyu se
Nagyvárad
mények ke
gá. Az el
késztthon
utas külse
két hatalm
dult be az
szólította f
A rendő

Elre
C

(Cluj-Kol
tudósítóját
vádtanácsa
kolozsvári p
szés ügyél
és postai
nak ügyét
mellett ke
gyalóterme
letartóztat
tőzlatottak
Dávid, Ba
Sámuel, D
Pop Zoltá
láthatóan
laltak hely
nyos bört
Az elnök
előbb Tip
főség elr
nek adta
zweig véd
kötött, he
vettek el,

Mar

(Bucure
Kelet tud
az Ausztr
venció raf
Biltz ké
orvosokat
Inculetz
arábai h
Madgear
a liberális
ezt a kére
Vintila m
kemény ö

Szabadlábba helyezték Frank Heinét

Berlin, március 7. — Brüsszeli jelentés szerint Frank-Heinét, a vizsgálóbíró tegnap szabadlábba helyezte, azaz az indokollással, hogy büncselekménye: az utlevélhamisítvány, nem in-

dokolja vizsgálati fogságát. Belga jogászok egyébként azon a véleményen vannak, hogy Frank-Heine ellen még abban az esetben sem lehetne a belga törvények értelmében elrendelni a

vizsgálati fogságot, ha be is igazolódna, hogy a holland lap vele tényleg összeköttetésben állott és az okmányokat is tőle szerezte volna meg.

A francia kormány elutasította, a német kormány feltételekhez kötötte Trotzki beutazásának engedélyezését

Páris, március 7. — A tegnapi minisztertanács foglalkozott Trotzki volt népbiztosnak a francia kormányhoz intézett kérésével, melyet beutazásának engedélyezése iránt nyújtott be. A minisztertanács a kérést, arra való tekintettel, hogy Trotzki még régebben egyszer már kiutasították Franciaország területéről, nem teljesítette. A

határozat indokolásában a kormány leszögezi, hogy nem lát okot fennfokozni a régebben kiadott kiutasítási parancs visszavonására és ezért a volt népbiztos kérése elutasítandó volt.

Berlin, március 7. — Beavatott helyről származó információk szerint a birodalmi kormány két előfeltételhez kötötte Trotzki beutazásának engedélye-

zését. E szerint a volt népbiztos csak átmeneti jelleggel furdóhasználat céljából, rövidebb ideig tartozkodhat a birodalom területén s a másik feltétel az, hogy valamelyik a birodalommal szomszédos államtól vízummal kell bírnia, hogy tartózkodási engedélye lejártával elutaztatható legyen.

Nagyváradon is leleplezték egy selyemcsempészt

A mozdonyvezető hozta át a határon a selymet

(Oradea-Nagyvárad, március 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári nagyváranyu selyemcsempésztés után most Nagyváradon fedeztek fel érdekes körülmények között selyemcsempésztési kohágást. Az elmúlt éjjel a nagyváradi munkások előtt posztoló rendőr egy vasutas külsejű emberre lett gyanús, aki két hatalmas csomaggal hóna alatt fordult be az uccán. A rendőr igazolásra szólította fel, mire ez menekülni próbált. A rendőr utánaeredt és sikerült is letar-

toztatnia. A rendőrségen kiderült, hogy a letartóztatott ember Gete Demeter nagyváradi mozdonyvezetővel azonos Gete bevallotta, hogy aznap éjjel Biharkeresztesin volt mozdonyával, ahol teljesítette Dávid József megbízását és áthozta a határon két csomagot. A rendőrök ekkor fölbontották a csomagokat és nem kis meglepetéssel látták, hogy a két csomagban mintegy félmilliónyi értékű selyemruha van véges keimékben és harisnyákban.

Dávid Józsefnek a csütörtöki nap folyamán előállították a rendőrségen, aki mikor meglátta, hogy a csempésztett selymet elkobozták, a rémülettől elájult. Ezután sirva bevallotta, hogy ő bizta meg a mozdonyvezetőt, hogy az árut át-csempéssze a határon. A rendőrségen úgy Getét, mint Dávidot fogva tartják, mert a kivetendő vámbírság olyan nagy összeg lesz, hogy a csempészek szabadlábba helyezése egyelőre nem fogantatosítható.

Elrendelték a vizsgálati fogságot a selyemcsempésztési ügy nyolc vádlottja ellen

(Cluj-Kolozsvár, március 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári törvényszék vádtaácsa ma délelőtt tárgyalta a kolozsvári postán történt selyemcsempésztési ügyben kompromittált kereskedők és postai tisztviselők vizsgálati fogságának ügyét. A vádtaács óriási érdeklődés mellett kezdte meg a tárgyalást. A tárgyalótermet zsúfolásig töltötték meg a letartóztatottak hozzátartozói. A letartóztatottak maguk névszerint Baumzweig Dávid, Baumzweig Marcell, Baumzweig Sámuel, Dumitru George, Pop Vasile, Pop Zoltán, Hotiran János János Mihály láthatóan megtörve és lehangoltan foglaltak helyet a vádlottak padján a szorongos börtönörök között.

Az elnök a tárgyalás megnyitása után előbb Tiplea ügyésznek, aki a vizsgálati fogság elrendelését kérte, majd a védőknek adta meg a szót. A három Baumzweig védője dr. Dan Parton arra hivatkozott, hogy védenecsei csempésztést követtek el, amiért még nem jár börtön.

Beismerő vallomást tettek, tehát nem is kell tartani szökésüktől. Végül azzal fejezte be védőbeszédét, hogy nem is ajánl fel kauciót, mert természetesen találja, hogy a törvényszék vádtaácsa amúgy is szabadlábba helyezi védenecét.

Dr. Miclea, Pop Vasile postászolgá és Pop Zoltán védője Pop Vasilevel kapcsolatban kijelenté, hogy családja van, így nem kell szökésüktől tartani. Szegény ember, azért kéri, hogy a szabadlábba helyezése miatt lefizetendő kauciót kis összegben állapítsa meg a vádtaács. Pop Zoltánnal kapcsolatban kijelenté, hogy hajlandó tízezer lej kauciót letétbe helyezni. Dr. Bartha Ignác, mint a főbbi letartóztatottak védője, rámutat arra, hogy védeneci 50 lejes, 100 lejes és maximum 500 lejes összegeket fogadtak el azért, hogy a csempésztett selyemcsomagokat átszállítsák a postáról a Baumzweig céghez. Hangsúlyozza, hogy a megveszégésért letartóztatott postai tiszt-

viselőket épen úgy szabadlábba kellene helyezzék, mint azt a magasabb postai tisztviselőt, akit már szabadlábba helyeztek, tekintve, hogy ezek a már szabadlábba helyezett tisztviselők keresztül keveredtek bele a csempésztési ügybe.

A védőbeszédnek elhangzása után a vádtaács tanácskozára vonult vissza. Megható jelenetek következtek ezután. A letartóztatottak hozzátartozói beszélgetni igyekeztek a letartóztatottakkal, de a börtönörök durván rájuk szóltak. Nemsokára ismét bevonult a tárgyalóterembe a vádtaács és Sutu elnök kihirdette, hogy a tanács elrendelte mind a nyolc vádlottnak harminc napos vizsgálati fogságát. A letartóztatottak megrendülve vették tudomásul a vádtaács végzését s könnybelábadt szemekkel indultak el a törvényszék folyosóján, vissza a börtön felé. A tárgyalóteremben ezalatt zokogva és sirva panaszkodtak egymásnak a letartóztatottak hozzátartozói.

állítani, hogy célludatosan igaztják a tömegeket, hanem megállapítja, hogy szent és igazságos dologról van szó. A szinódus határozata téves. A konstantinápolyi és jeruzsálemi patriarcha a régi naptár szerinti husvétot hirdeti. A szinódus nem akarta respektálni a patriarcha óhaját, hogy május 5-én tartsák meg husvét ünnepét.

Goga, szerint egyedül a kultuszminiszter felelős. Követeli a szinódus összehívását.

Betianu is a husvét kérdésével foglalkozik interpellációjában és ismerteti a besszarábiai agitációt, amely a hívők életét állandóan zavarja.

Gáspár, majd Andrei kifejtik, hogy a parlament nem illetékes a szinódus határozatának bírálására. Jorga szerint a szinódus határozata helytelen volt és fölöslegesen igaztja a kedélyeket.

Vlad Aurél kijelenté, hogy a szinódus határozata törvény, amit a kormánynek respektálnia kell. A hivatalos husvétünnep március 31-ike, de akik ragaszkodnak a május 5-iki ünnepnaphoz, azt is megünnepelhetik.

Lupu nincs meglegedve a válaszal. Megállapítja hogy a kormány álláspontja helytelen és ebben a kérdésben még súlyos igaztások lesznek az országban.

Maniu megismétli a Vlad Aurél által elmondottakat. A kormánynek csak akkor van joga beleszólni a szinódus határozatába, ha az államellenes, vagy a jó erkölcsök ellen való. Kéri az elégedetlenkedőket, nyugodjanak meg és ne okozzanak fölösleges izgalmakat az országnak.

Rézrekerültek a párisi képtolvajok

Páris, március 7. Hetekkel ezelőtt a lapok megírták, hogy a le-havrei kukódban egyik hajóról ládákat loptak el, melyben Amerikába irányított, rendkívül értékes képművészek voltak. A nyomozás a képek eltűnése, február tizennyolcadika óta nagy apparátussal folyt, de ma éjjelig eredménytelenül. Ma éjjel a rendőrség a le-havre-hartfleurti országúton világitás nélkül, gyorsan elrobogó teherautóra lettek figyelmesek, amelyből mintegy félkilométeres távolságban a járórtól egy ládát dobtak ki. A rendőrök odasiettek s a láda tartalmát felbonlvá, azt az ügyeletes rendőrtisztnak bemutat-ták. Ez legnagyobb meglepetésére a vele leírásban közölt képekre ismert a leletben. A rendőrök reggelre boszorkányos gyorsasággal a tetteseket is kézrekerítet-ték egy soffőr és egyik le-havrei szállító-vállalat tisztviselője személyében, akiket letartóztatottak és vallatásra fogták. A tettesek azt állítják, hogy büntársaiknak nagyobb szerepük volt a lopásban, de társukat eddig nem adták ki. A megkerült festményeket eljuttatják a kikötői hatóságoknak s onnan továbbítani fogják azokat Amerikába.

Marosvásárhely Főterének legforgalmasabb pontján szép üzlethelyiség 2 magazinnal, irodával azonnal kiadó. Engros és detai üzletnek elsőrendű. — Cim: Goldstein Zs. Targu-Mures, Strada Calarasi 12.

Szeszgyárosok, szeszfűzők nem nélkülözhetik **A szeszgyártás kézikönyvét**
A legrészletesebb, legérthetőbb módon megírt szakmunkát. — Szerkesztők: Dr. Herics Tóth Jenő és Osztróvszky Antal műgyeremi magántárolók. — Ára füzet 1.00, kötve 13.0 lej. Kapható az Uj Kelet könyvostályában.

Hirdessen az Uj Keletben

Maniu kijelenti, hogy a kormány nem foglal állást a szinódus döntésével szemben

(Bucuresti-Bukarest, március 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Madgearu benyújtja az Ausztriával kötött kereskedelmi konvenció ratifikálási javaslatát. Bilz kéri, hogy az erdélyi tartalékos orvosokat léptessék elő. Inculetz interpellációt jelent be a besszarábiai helyzetéről.

Madgearu: Mire szükséges ez? Hiszen a liberális klub már alaposan megvitatta azt a kérdést. Duca ellene volt, Brătianu Vintila mellette. A kormány tudni fogja kemény öklét alkalmazni az agitátorok-

kal szemben. Ezután folytatták a kommercializálási vitát.

Motru a javaslat mellett szólal fel, mert egy lépést jelent a gazdasági fejlődés útján. A liberálisok tönkretették az országot az idegen tőkétől való féltelmükben.

Gaicu a javaslat hibáit teszi szóvá. Orleanu a liberálisok álláspontját fejti ki.

Stefanescu előadó válaszol az elhang-

zott bírálatokra, különösen Constantinescu Tancred magatartásával foglalkozik.

A kamara ülésén Andrei interpellációt jelent be a husvét ünneplése tárgyában. Iulianu heterjeszti a bírói szervezeti törvény módosítási javaslatát.

Lupu dr. interpellál ezután. Kifejté, hogy mint hívő ember, egy agg lelkész fia, ezáltal először foglalkozik a politikában ilyen problémával. A hívők igen nehéz perceket élnek át. Nem akarja azt

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánorsági és dóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Maton Ernő.
Fülszerkesztő: Jámor Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség: K. Szemer Rezső,
Str. Caroli, 81.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Kolozsvári hirdetőink figyelmébe!

Lapunk részére a kolozsvári piacon hirdetői kötések létesítésével a mai naptól kezdve kiárólagos joggal a Rudolf Mosse Rt. Str. Regina Maria (v. Deák F. uca) 37. Telefon 4-13 és Lloyd Express Str. Gelu 20 sz. Telefon 14-55, helybe i hirdetői irókat bízunk meg. Kiadóhivatallunk közvetlenül ehhez képest a mai naptól kezdve csak a pro hirdetőket és 3 megjelenésnél nem többre szóló alkalmi hirdetőket vesz fel. Kérjük tehát hirdetőinket, szíveskedjenek minden új kötés ügyében teljes bizalommal e két megbízott hirdetői irodára valamelyikéhez fordulni. A Lloyd Express utján feladható hirdetések a dr. Sámuel Jenő divatruházában Cal. Reg. Ferdinand 3. v. Wessellényi-u. és Gárdi fényképész műtermében Főtr. 8 szám is.

— Lazarovici Ida asszony Palesztinába költözik. Lazarovici Ida asszony a bukaresti WIZO ügyvezető alelnöke, a romániai zionista nőmozgalom egyik legrepresentatívabb vezérégyénisége, családjával együtt Palesztinába költözik, ahol Tel-Avivban fog letelepedni. A távozó zionista harcos tiszteltetére nagy bulsubankettet rendeztek tisztelői és elvbarátai, amelyen dr. Mibashan felolvasta a Lazarovici házaspárnak ez alkalomból tett alapít. levélét Eszerni a Lazarovici házaspár 4000 font értékű tel-avivi házáat, haláluk után, a Keren Hajjeszódra hagyományozza.

— Angliában a nyáron tízezer gyermeket visznek sítárepülésre. Londonból jelentik: Egyik világhírű angol repülő, Sir Allan Cobham, a nyárra nagy szabású gyermekrepülési akciót tervez. Ennek az ügynök hosszabb időt szentel azzal a céllal, hogy nepszerültséget az iskolás gyermekek között a repülés gondolatát. Elhatározta, hogy teljesen ingyen tízezer iskolás gyermeket visz fel a levegőbe és hosszú ideig repül velük.

— NE GYOTÓRJUK GYERMEKEINKET CSUKAMÁJOLAJJAL! Adjunk helyette poralaku, csokoládézú Jemaltot.

— Nagyszabású tornaünnepélyt rendez a Haggibbor. A nagy sikerrel lezajlott Haggibbor-vívóverseny minden más propagandánál ékeesebben szóló bizonyítéka volt annak, hogy a zsidó ifjuság ma már ugyanolyan rátermettséggel és fizikai képességgel kultiválta a sport minden ágát, akárcsak bármely más kultúránál fiatalisága. Ez a siker arra készítette a Haggibbor vezetőségét, hogy rövidesen újabb dokumentumát adja a magasabb szempontokból bevezetett tömegsportok terén elért eredményeinek. Március 17-én, vasárnap délután a kolozsvári református kollégiumban a Haggibbor nagyszabású tornaünnepélyt rendez, amelyen az egyesület női- és férfi-tornász csapatát fognak bemutatkozni. Az ünnepély műsorát legközelebb fogjuk ismertetni, de annyit maris meg lehet állapítani, hogy a program rendkívül érdekes lesz és bővelkedni fog frapans számokban. A nagyszabású tornaünnepély iránt a legzseléesebb közönség érdeklődés mutatkozik.

Hogy megszabaduljon a fájdalomtól
amit
Rheuma
Ízületi csúsz
Kövek
Ischiás
Vesebaj

15 magas kitüntetés!
Chatelein-művek 2 es
2 bis Paris, Rue de
Valenciennes.

okoznak és hogy
egy általános
vérizstulást el-
érhesen, hasz-
náljon

URODONAL

Kapható minden gyógyszerárban és drogueriarban.
Egyedüli képviselő: „Standard” Bucuresti, Strada Zorilor 2.

— Egy állatias negyven éves férfi erőszakot követett el hat éves mostoha gyermekén. Fialat asszony jelent meg ma a rendőrségen, aki kicsiny gyermeket vezetett kezénél fogva. A fiatal asszony sirva panaszkodta el, hogy tegnap este eszméletlenül találta lakásában hat éves kislányát. Ezután elmondotta, hogy Borsai Gábor negyven éves munkás, akivel néhány hónapja vadházasságban él, az utóbbi időben feltűnően viselkedett a kisgyermekkel s tegnap este, távollétével felhasználva, erőszakot követett el bestiális módon a fejletlen leánykán. A szerencsétlen anya azonnal megvizsgálta eszméletlenül fekvő gyermekét és gyanúja beigazolódott. A feljelentés alapján a rendőrség azonnal letartóztatta Borsai Gábort, aki eleinte tagadni igyekezett bűnét, de a körülmények mind a mellett tanuskodtak, hogy az állatias tettét ő követte el.

— Eljegyzés. Heller Margit, Déva, és Kohn Gyula, Marosújvár, jegyesek. Minden külön értesítés helyett.

— Husmérgezés áldozata lett egy hattagu család. Tegnap délután a mentők megjelentek a Ferencz József-ut 108 szám alatt, ahonnan husmérgezésrel a klinikára szállították Boros Tódor vasutast hattagu családjával együtt. Boros Tódor még eszméletlenül volt, a mikor előadhatta, hogy családjával disznófőcsajtót ebédelt és mindannyian husmérgezésnek lettek az áldozatai. A klinikán különösen a család ifjabb tagjait borzalmas görcsök kínozták és a késő esti órákban az egyik kisleány husmérgezés következtében meg is halt. A rendőrség bevezette a nyomozást annak megállapítása érdekében, hogy a romlott hus forgalomba kerüléséért kit terhel a felelősség.

— Szijum-ünnepély az «Ahavas Reim» egyesületben. Meleg bensőséges ünnepség volt a napokban a nagyváradi «Ahavas Reim» templomegyesületben. A misnajt befejezésével szokásos szijumot tartottak, amely alkalommal 150 teríték kevéseknek bizonyult. A szijum emelkedett hangulatában Friedmann Mór Dávid egyetemi rabbi pohárköszöntő keretében méltatta az egyesület jelentőségét és vezetőinek érdemeit. Pohárköszöntőt mondtak még:

Hager H. Majer, Cimetbaum Pinkász, Klein Mór és Schwartz J. alrabbik. Mit telmann Jakob az Orthodox nitközség és Kohn Dávid a Poale Cedak nevében szözláltak fel. A szijum finispség, amely emelkedett hangulatban az éjféli órákig tartott, Berkes Bertalan, Blau Sámuel, Berkes Ignácz, Hirschman Ede és Katz A. előljárók ügybuzgalmát dicséri. A szokásos bencsolás eladásából tekintélyes összeg folyt be az egylet céljaira.

— Eredménnyel járt a kolozsvári pincéregylet menhelyépítési akciója. A kolozsvári pincérek segélyző egyesülete néhány hónappal ezelőtt memorandumot nyújtott be a népjóléti miniszteriumhoz, melyben arra kértek engedélyt, hogy mindazon helyeken, (éttermek, kávéházak, stb.), ahol pincérek szolgálnak fel, a nagyobb összeget kitevő számláknál külön számoló cédula alapján, egy lejt számúhassanak még hozzá az összeghez. Az így befolyó összeg egy minden tekintetben nemes és altruista célt szolgál: egy létesítendő pincérmennely alapját. Erre a célra 1 millió számolócédula kibocsátására kértek engedélyt memorandumukban a miniszteriumtól. A népjóléti miniszterium méltányolta és teljesen magáévátette a nemes célt, mely a rokkant és munkaképtelen, elaggott pincérek elhelyezkedését szolgálja és a napokban 05973/1929 számú rendeletével a kolozsvári pincérek segélyző egyesületének megadta az engedélyt egy millió 1 lejes számolócédula kibocsátására. A miniszteri engedély kifejezetten Kolozsvár területére szól és egyelőre egy évi időtartamra. Meg vagyunk győződve arról, hogy a kolozsvári pincérek akciója a közönséges nemes áldozat készségével fog találkozni.

— Ma mindenki erről beszél. Szombaton este lesz a Menza-bál, a Metropolitánban, amelyre már kellőképpen alarimirozva van Kolozsvár zsidó társadalma. A bál iránt egyenesen lelkesedésnek nevezhető érdeklődés mutatkozik, amit azoknak a nagy száma is bizonyít kik meghívókat reklamááltak a Menza vezetőségétől. A Menza-bál így igazi eseménye lesz Kolozsvár bál életének s azok, akik a báliszezont jól akarják befejezni, nem maradhatnak el az egyetemi hallgatók nagysikerűnek ígérkező mulatságáról. A bálon kértnek az estély: ruhában és meghívó felmutatása ellenében megjelenni.

— Szabadláhelyezték a marosvásárhelyi amnesztiatüntetetes bárom vádlóit. Tudósítónk jelenti: A marosvásárhelyi amnesztiagyűlés kapcsán lefolytatott tiz munkás ügyében ma folytatta tárgyalását a törvényszék rögzítelő tanácsa. A törvényszék a lefolytatottak közül Simo Géza, Sós Ferencet és Benke Pált az ítélethozatalig, mely szombatra várható, szabadláhelyezte.

— Coolidge biztosította magát öreg korára. Newyorkból jelentik. Az egyeült Államok most nyugalmába vonuló elnöke, Calvin Coolidge, amint egy új ságrónak kijelentette, elnöki fizetéséből 240.000 dollárt, (mintegy negyvenmillió lejt), takarított meg elnökségének ideje alatt. Coolidge-nek évi nyolc vanezer dollár fizetése volt.

— Egyelőre elhárult a Duna árvízveszedelme. Bécsből jelentik: A Duna osztrák szakaszán az olvadás tovább tart. A lassu olvadás egyelőre elhárította az árvízveszedelmet s ha az időjárás ebből a szempontból továbbra is kedvező marad, a jégtorlasz el fog tűnni anélkül, hogy áradást okozna. A biztonsági szolgálat ennek ellenére tovább működik. Ma éjjel havazás indult meg a fővárosban, amely a délelőtti órákban elállott. Ezt újra olvadás követte ma is s a déli órákban a hőmérséklet +5°-ig emelkedett.

Rádiózik? Jár operába?

akkor nem nélkülözheti a legújabb

Operaismertetőt

Az opera és zenefrodalom remekműveit kimerítően ismerteti és nagyszámú kottapéldánnyal illusztrálja.

Eddig megjelent:

Gounod: Faust	Ára 34.—
Wagner: Lohengrin	34.—
Bizet: Carmen	34.—
Verdi: Aida	34.—
Puccini: Turandot	34.—
Erkel: Bánk bán	34.—
Mozart: Figaro lakodálma	68.—
Poldini: Farsangi lakodalom	34.—
Leoncavallo: Bajazzók	34.—
Thomas: Mignon	34.—
Erkel: Hunyadi László	34.—
Puccini: Tosca	34.—

Kaphatók az UJ KELET könyv-
osztályában.

— Öngy
lozsvári m
gyilkosság
ut 16 szá
Nagy Igná
a délelőtti
tött, a foga
totta fel ma
órákban ak
ebédelni m
totta meg
kísérletiese
télien. A ké
kelésére elő
lértesítették
Nemsokára
re érkezett
vizsgálat u
őri nyomoz
rég került
azóta busk
jószerűleg
téré.

Ajánl
50 literen
mer nyiség
éspe ig: f
ling, ki
fály, sz
sb. Ia.
rok is r

Frații
céghez St

— Magya
holmban. S
csi állami o
szereplése
Opera két h
meth Mária
mán tenoris
kert. Mindk
jártak és
tak a svéd
gét Mozart
Németh Már
Kálmán Don
király a bé
se alkalmáb
kesnőjét: L
Máriát a Pr
éremmel tün

Rád

Idő:
Péntek, m
Zenekari ha
hangverseny
verseny; 10
20.30: Hang
Gerő Marg
resin Lajos
gányzene. —
verseny; 10
Krajciff ka
19.30: Willy
versenye. U
— Brünn. 1
vola- és há
tel; 20.30: V
sesny, közre
ének. —
nahangverse
seny. — L
Operaismert
kesnő közre
kabaré. —
pran) hangv
közv. — Pr
li H. Thain
kozteső zen
énekesnő és
közreműköd
zene. — Ró
nevillei har

— Öngyilkosságot követett el egy kolozsvári magánzónó. Megrendítő öngyilkosság történt tegnap a Monostori ut 16 szám alatt. Az öngyilkosságot Nagy Ignáczné magánzónó követte el a délelőtti órákban. Kötélre hurkot kötött, a fogásra helyezte és így akasztotta fel magát. Kihült holttestére a déli órákban akadt rá leánya, aki, amikor ebédelni ment haza, borzadva pillantotta meg édesanyja kihült testét, mely kísértetiesen függött a ruhaszárító kötélen. A kétségbeesett leány javeszkelésére elősiettek a szomszédok, akik értesítették a kerületi kapitányságot. Nemsokára az öngyilkosság színhelyére érkezett Ilea rendőrkomiszár. Rövid vizsgálat után megállapította a rendőri nyomozás, hogy Nagy Ignáczné nem rég került ki az elmegyógyintézetből és azóta buskomorságban szenvedett. Va lószínűleg ez indította a végzetes tetteire.

Ajánlunk elsőrendű

50 literes feltűti, valamint vacontételekbeni mennyiségben a legolcsóbb árakban és így: **Magurái fajborok, rizling, király leányka, muskotály, szeremi zold, fourmind s.b. 1a. asztali borok és óborok is minden minőségben.** Megrendeléseket

Fraji Feiger Testvérek
céhez **Simleul-Silvaniei** kérésre

— Magyar művészek sikere Stockholmban. Stockholmból jelentik: A bécsi állami opera óriási sikerű vendégszereplése alkalmával, különösen az Opera két híres magyar művésze, Németh Mária énekesnő és Pataky Kálmán tenorista arattak rendkívüli sikert. Mindketten vezető szerepeket játsztak és különösen magukkal ragadtak a svéd főváros zeneértő közönségét Mozart Don Juanjában, amelyben Németh Mária Donna Anna és Pataky Kálmán Don Ottaviót játszotta. A svéd király a bécsi Opera vendégszereplése alkalmából az Opera két vezető énekesnőjét: Lotte Lehmant és Németh Máriát a Pro Litteris et artibus aranyéremmel tüntette ki.

Rádió műsor

Idő: Középeurópai
Péntek, március 8. — Budapest 9.15 Zenekari hangverseny; 12.05: Trió hangverseny; 17.40: Gramofonhangverseny; 18.40: Francia nyelvoktatás 20.30: Hangverseny, közreműködnek: Gerő Margit operaénekesnő és Laurén Lajos operaénekes; 21.45: Cigányzene. — Bécs, 11: Délelőtti hangverseny; 16: Hangverseny; 17.20: A Krajeff kamaraénekes hangversenye; 19.30: Willy Burmester hegedűhangversenye. Utána zenekari hangverseny — Brünn, 12.30: Hangverseny; 20: Fuvola- és hárfaszóló, zenekari kísérettel; 20.30: V. Pistelak zongorahangverseny, közreműködik: Pribytkov operaénekes. — Königsberg, 20.05: Orgonahangverseny; 22.15: Esti hangverseny. — Lefzig: 16.30: Hangverseny Operarészletek, Eva Graf operaénekesnő közreműködésével. 21.15: Rádió kabaré. — Nápoly, 17: O. Nardi (soprán) hangversenye; 21.02: Egy opera közv. — Prága, 19.05: Népdalok. Énekli H. Thain operaénekes; 20: Szóraloztató zene, L. Klimova-Rajkova dalénekesnő és Fr. Kreuzmann dalénekes közreműködésével; 22.20: Kávéházi zene. — Róma, 20.45: Pianquette: Cornevillei harangok c. operettjének közv.

Közgazdaság

A már folyósított első kölcsönrészlet alapján megkezdik az újabb bankjegykibocsátást

A piacon mutatkozó pénzbőség csak a fizetőképesség leromlásának és a kihelyezés kockázatosságának következménye

(Cluj-Kolozsvár, március 7. Az Uj Kelet tud.) A bukaresti lapok megelégedéssel állapítják meg, hogy az utóbbi időben az ország egyes vidékein, így például a Bánátban és Erdélyben észrevehető pénzbőség mutatkozik és hozzáfűzi, hogy ugyanez a jelenség tapasztalható a régi királyságban is. Pénzügyi körökben nagyon jól tudják azonban, hogy ez

a pénzbőség nem természetes tökegszaporulat révén jött létre, hanem a komoly kliensek hiánya miatt. A bankok nem tudják tökefelőleségeiket kihelyezni, mert a hitelügylők túlnyomó része dubiózus lett. A jelenleg mutatkozó egészségtelen pénzbőség a fizetőképesség válságát jelenti és nem az egészséges tökefelőleséget. Miből azonban az állam megkezdte a magánosokkal szemben fennálló tartozásukak kifizetését és ezzel a pénzzel igen sok iparvállalat rendbe fog jönni, ezek a cégek ismét jó bankkliensekké válnak, de

reális pénzbőségről csak akkor lehet majd szó, ha a Banca Nationala érezhető módon fel fogja emelni a bankjegykötelmenst.

Egyébként most tette közzé a Banca Nationala február 16-ikán kelt heti jelentését, amely elsőnek készült a pénzügyi reform törvényes és alapszabály szerinti rendelkezései alapján. Ebben a jelentésben az érfedezet 8 milliárd 265 millió 211 ezer 720 lejjelel szerepel.

A moszkvai aranykészlet már csak „pro memoria” szerepel a Banca Nationala jelentésében.

A váltószámítolási tárca összege 9 milliárd 104 millió 219.943 lej, vagyis 75 millióval kevesebb, mint az előtte való héten. A szövetszettek központjának nyújtott hitelek változatlanul 1 milliárd 799 millió 197.742 lejjelel, az állam régi adóságai 4 milliárd lejjelel, az adóságok törlesztésére szolgáló alap pedig 3 milliárd 177 millió 306.914 lejjelel szerepelnek. Végül a bankjegyforgalom kisebb emelkedést mutat, amennyiben 23 milliárd 357 millióról 23 milliárd 383 millióra szaporodott. Ez a többlet meglehetősen jelentéktelen, de a Banca Nationalától származó hírek szerint, most, hogy az országba megérkezett a külföldi kölcsön első része, rövidesen új bankjegykibocsátásra kerül a sor.

riába tartoznak azok a követelések, amelyek az államnak történt különböző anyagszállításokból és elvégzett munkákból származnak.

Ezeket keletkezésük időbeli rendje szerint fogják kifizetni. A pénzügyminisztérium átirata ebben a tekintetben felhívja a többi minisztériumok figyelmét arra, hogy az államnak igen tekintélyes követelése maradtak egyenlőtlenül a szállítók és vállalkozók részéről, akik éppen ezért nem fizetik meg tartozásaikat, mert ugyanakkor követeléseik voltak az állammal szemben. Ebbe a kategóriába főképpen a nagyipari vállalatok, nagyvállalkozók és szállítók tartoznak. Mindezek az érdekeltek kötelesek üzleti könyveik alapján irósos nyilatkozatban kimutatni mindazokat az összegeket, amelyekkel bármilyen címen az államnak tartoznak. A kimutatásokat az egyenesadó és globális adó tekintetében alá kell támasztani az illetékes adóhivatalok által kiadott igazolványokkal, melyeket csatolni kell az aktákhoz. A kimutatásban a vállalatnak ki kell mutatni ezenkívül az is, hogy az alkalmazásukban álló tisztviselők és munkások bérjévedelmi adóját az utolsó napig pontosan fizették-e, van-e vám- vagy fuvardíjhitelezése, a forgalmi adót befizették-e az utolsó napig, azonkívül minden más fajta illetékről, mellyel az állammal szemben akár melyik vállalat tartozhat. A deklaráción

ponosan fel kell tüntetni azokat az adóhivatalokat, vagy pénzügyigazgatóságokat, ahová az említett adókat és illetékeket befizették. Ezt

a kimutatást az összes igazoló okmányokkal együtt másolatban kell melékelni a kiutaláshoz,

mert az eredetiekre szükség lesz a folyósítási okmányokhoz.

A pénzügyminisztérium hozzávetőleges kalkulációja szerint a kifizetésre váró állami tartozások összege körülbelül 2 milliárd lejre rug. Amennyiben az összes minisztériumok idejében elkészülnek az előzetes munkálatokkal, ennek az összegnek a kifizetése még márciusban megkezdődik.

Svájceban ismét szabaddá tették a gabonaimportot. Bernből jelentik: Március 4-ikén zajlott le Svájc 21 tartományában ah armadik népszavazás a gabonamonopólium eltörléséről. A polgári pártok kivétel nélkül az állami gabonellátás ellen szavaztak. Az importtilalommal járó gabonamonopólium ellen 438 ezer szavazatot adtak le, szemben a szocialisták 222 ezer szavazatával. A szavazás eredményeképpen julius elsejétől kezdődőleg magánosok is szabadon importálhatnak búzát Svájcba, bizonyos illetékek lefizetése ellenében, amelyeket a belföldi gabonatermelés támogatására fordítanak.

Még márciusban megkezdik az állami magántartozások kifizetését

A pénzügyminisztérium 2 milliárdra becsüli a kifizetésre váró követeléseket. Be kell jelenteni a kincstárral szemben fennálló tartozásokat is

(Bucuresti-Bukarest, március 8. Az Uj Kelet tud.) Jelentette az Uj Kelet, hogy a pénzügyminisztérium összeállította azoknak a követeléseknek a jegyzékét, melyekkel az állam különböző hitelezőknek tartozik és ezeket az adóságokat április végéig ki is fizetik. Az állami tartozások folyósítása érdekében a pénzügyminisztérium ártirt a többi minisztériumokhoz, hogy sürgősen tegyék meg a tárcájuk terhére fennálló tartozások kifizetésére szükséges intézkedéseket. Az átirat értelmében

mindenekelőtt a köztisztviselőknek járó fizetési és egyéb javadalmazási hátralékokat fogják kifizetni,

valamint azoknak a követeléseit, akik végrehajtható bírói ítélettel rendelkeznek az állammal szemben.

A második kategóriába azok a követelések tartoznak, amelyeket már kiutaltak,

de amelyeket az államkincstár készpénz hiány miatt nem tudott o már lezárt költségvetések terhére kifizetni. Az állam nem fog különbséget tenni olyan kiutalások között, amelyek akár a tulajdonos birtokában vannak, akár pedig letétben vannak valamilyen hitelintézetnél.

A harmadik és legnagyobb kategó-

TÖZSDE

A piac változatlan

		Valutapiac 1929 március 7 (Rador)							
DEVIZÁK	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárjat						
Zürich	324-3240	—	—	49250	8235	11030	13694	65005	1923
Newyork	168-15	520	520	256087	16765	573.0	71180	3380	—
London	814-10	252350	252325	12425	815	273425	345175	16393	48424
Páris	659-659	203125	2031	—	6660	223929	2782	13205	39075
Milano	882-882	272300	272300	134	881	3001	3723	17687	52325
Prága	49850	154000	154000	—	4980	1697	2106	—	2.6
Budapest	2940-2940	906550	906550	—	2935	—	12409	5925	—
Belgrád	—	913	91271	—	295	—	100675	1249	593
Bukarest	—	310	310	1525	—	—	343	42737	2032
Varsó	1920	5835	5835	—	19	6430	7980	37887	176
Bécs	2368-2368	7310	7308	—	2362	80587525	—	47477	—
Berlin	4005-4005	1233900	12340	—	3985	136009	16914	8032	—

Száz lej árfolyama: (utó) Zürich 310, Páris 1525 Budapest 341, Bécs 42300, Prága 2010

A muzsikus ember

Irtá: Salom Aléchem. — Szabó Imre fordítása

És újból csend támadt. Majse Mendel közelebb húzódott, riszálta a torkát, úgy látszott, mintha mégis csak elhatározta volna magát a beszédre. Erre hirtelen megnyílt az ajtó és Dvose Malke berohant.

— Mit csinálsz, Ruchele? Tudod mit akarok neked mondani? Én azt hiszem, ez egy gyomorrontás volt! Ezerszer mondtam már neked, ne állj sál nélkül kint, mert meghűlhetsz. Ez is hűlés, gycmorhülés, hiába mondom neked, soha nem fogadsz szót.

— De, kedves anyósom, nem olyan veszedelmes a dolog, rövidesen el fog múlni, nálam ez csak afféle átmenet.

— Nálad minden csak afféle átmenet. Erigy már, gyermekem, ne vedd olyan könnyen az egészségedet. Várjál csak, oda ülök melléd.

Dvose Malke az ágy mellé húzott egy széket és odaült.

— Tudod mit, anyám — mondotta Majse Mendel — erigy te inkább a boltba majd én fogok itt ülni Ruchele mellett.

Szemei találkoztak Ruchele kék szemével és a szemekben határozottan olvasta a szavakat: „Eltaláltad, Majse Mendel, nagyon helyes, maradj csak velem!”

— Azt hiszed tudod, mit beszélsz? — felelte Dvose Malke és még közelebb húzta székét. Most menjek az üzletbe? . . . Mit veszthetek én most? Milyen kasszára is számíthatok. Minden ellenségemnek kívánok ilyen üzleteket. Erigy csak be a hálószobánkba, feküdj le az ágyba, hiszen egész éjszaka nem aludtál.

A „boldog” házaspár így élte életét, hűlincsbe verve, egyetlen szabad pillanat nélkül, folyton egy jószágos apa és egy becőző anya felügyelete alatt. Mindketten csendesen türetek. . . Majse Mendel másfelé kerestt szórakozást. Vagy elmélyedt egy talmudfóliásba, majd oda ment apjához az üzletbe, majd felkereste a bethamidrásbeli kollegist és velük vitakozott. . . Ugy élt, ahogy épen lehetett.

Ruchele ezzel szemben elzárt, magának való életet folytatott.

Mazepewkában nem voltak barátai, mert mint Eizik Naftáli menyje, csak par dinstance közeledhetett a mazepewkai asszonyokkal. (Eizik Naftáli ugyan is azt hitte magáról, hogy Mazepewka leggazdagabb és legtisztességesebb polgára). Így multak a napok és hónapok. Ruchele úgy élt, mint egy egy börtönlakó; nem ehetett, nem ihatott, nem aludhatott. Jött a kávécsésze, mindig a drága anyós hozta, jöttek a sütemények, amit, megint az anyós hozott és így tovább. . . Ez így ment egy egész esztendőn keresztül.

Stempenyu levele.

Ez volt a helyzet abban az időben, amikor Ruchelével Chaim Benziom Glöck lakodalman láttuk őket. Akkor volt, amikor Stempenyu varázslatos hégedűjátéka elsősorban érintették füleit.

Amikor a fátyolkötés ceremóniájának lakomáján elhagyta a szobát és kint az udvar kapuja előtt végignézett a mazepewkai vásártéren, a boltokban,

a gyümölcsárusokon, az egész kocsi-parkon és a mellettük álló ökrökön, amikor látta a fiatal praszfut széleskarimájú kalapjában, szomorú gondolatok környékezték, amelyek félig elhomályosult fiatalkori emléket keltettek életre benne. Egyre messzibbre hatolt a multba, a fiatalság vidám emlékeit látta, az emlékezés fonala azonban hirtelen megszakadt — mert megjelent Stempenyu.

Mintha a földből nőtt volna ki hirtelen. Egészen titokzatos módon egyszerre csak buzgó beszélgetésben voltak egymással Ruchele és Stempenyu. A muzsikus egyet mást mondott az ő városáról, Mazepewkáról és az asszony városáról, Chmelniczkről, amely várost szintén jól ismerte minden „hidjával és antik házával”. Előadta neki a Chmelniczki típusokat, utánozta őket, reb Kalmant, ahogy beszél, reb Zalment, ahogy jár, reb Joszelét ahogy ujjai közé veszi a burnót és szippant és közben leereszti a füleit. Ruchele nevetett és nevetésközbe megvillogtatta fehér fogait. Stempenyu pedig egyre csak mesélt és utánozta. Sokat beszélt és nagyon jól. Bizony értette a mesterségét ez az ezermester!

— Nem is értem — szölt hirtelen Stempenyu váratlanul — sehogysem értem, hogy magát soha sem látom a korzón sem sabeszkor, sem ünnepnap. Már itt van egy éve, sőt több mint egy éve és nem látom magat a berdicsewi uccán. És olyan messze lakik, egészen valahol a város végén. . . Azt se tudtam, hogy maga itt lakik Mazepewkában. . . Csak tegnap tudtam meg, hol láttam magat. . . És már tegnap akartam beszélni magával, de nem lehetett. Maga még nem ismeri a mi kicsiny zsidó városainkat. Az ember szöly egy szöt és már mindenki szájára veszi. . . Menjén csak szombaton délután végig a berdicsewi uccán. . . Ott az egész város. . .

Ruchele nem válaszolhatott neki, mert abban a pillanatban Dvose Malke meglepődött azon, hogy egymás mellett látta kettőjüket, de Stempenyu értett hozzá, hogyan lehet elhárítani magáról a gyanút.

— Tudja, Dvose Malke, mi itt a lakodalomról beszélünk, a chmelniczki rebbe lakodalmaról. . . Akkor a maga menyje még gyerek volt, amikor én már a rebbe lakodalman játszottam és ő bizony visszaemlékszik erre a lakodalomra és az én játékomra.

— Persze hogy vissza emlékezik — felelte Dvose Malke — hogyan emlékezne! De gyermek volt, bizonyára elfelejtette. Én azonban világosan emlékszem rá, én együtt voltam akkor az urammal, odazarándokoltunk és egész éjszaka kint táboroztunk a mezőn, mert a városban nem volt már szoba.

— Micsoda lakodalom volt az! De én még szebbet tudok mesélni. . .

Stempenyu belekezdett egy másik lakodalomnak, a chmelniczki rebbe lakodalmanak a leírásába, mert tudta, hogy ezzel a témával az olyan nőt, mint Dvose Malke, az ember azonnal meg tud nyerni. Dvose Malke feszültem odafigyelt Ruchele pedig ezt az alkalmat megragadta, hogy bemeneküljön a szobába.

— Micsoda szemtelenség! Azt parancsolja nekem, hogy szombaton délután jelenjek meg a Berdicsewi uccán. Másképp nem is szokta meg! Micsoda egy szemérmetlen ember ez. Bizony csak egy muzsikus képes erre. . .

A „fátyollakoma” óta ez volt az egyetlen gondolat, ami Ruchelét állandóan foglalkoztatta. Egyfelől fájt neki ez a szemtelenség, másfelől azonban az volt az érzése, hogy mégsem haragudhatik a muzsikusra.

Szombaton délután volt. Apósa és anyósa és Majse Mendel délutáni szundításukat végezték. A keleti zsidók évszázados öröme ez. . . Ruchele ott ült az ablaknál és nézett, egy dalt dudolt az ucca felé. Fiatal, simára fésült leányok piros és kék szalagal hajukban piros, sárga és zöld ruhákban, kesztyűkkel, fényezett cipőkben, parádésan mentek korzózni a Berdicsewi ucca felé. Itt majd, gondolták teli parádeban mutatkozhatnak, ott ahol az ifjak is sétálnak. Az ilyen sétákon összetaklkoznak a szemek, a leány szüzi szemérmességében a földre néz és a szíve el kezd dobogni.

Ruchele nézte őket. Valamikor ő is fiatal leány volt piros és kék szalaggal a hajában, valamikor ő is sétált Chmelniczben szombaton délután a többi leányokkal együtt az uccán.

Ruchele körülnézett a szobában. Mindenki aludt. Mindenki, csak egyedül ő ült itt az élőhalottak között. . . Fejét kezére támasztotta. Egy régi dal, amit leánykorában énekelt, jutott az eszébe.

(Folyt. köv.)

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szöly 5 lej, vastagabb hűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Állástkeresőknek 30 százalék kedvezmény. Ap öhi detések díja előre fizetendő. Feladás levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Keresek leányom részére 35-40 éves, jobb családból való, jó férfit, kinek 100000 lejt és jövedelméből havi négyezer lejt adnék. Ajánkozásokat „Házasság” jellegre a kiadóhivatal továbbít. 1680

Speciális gyógypedagógiai tanmodszereimmel a leggyengébb tehetségű elemi és középiskolai tanulókat is normálisakká kepezem ki. Carel (Nagy József) igazgató. 1679

Férjhez adnám fiatal, szépnek mondott, intelligens, vallásos nevelésben részesült hűgomat. כת תורה תורה

egy szintén intelligens fiatal, esetleg özvegyemberhez, ki bár szerény állásban legyen. — Hozomány megengedezés szerint. Komoly, részletes levelet „Idéni” jellegre a kiadóhivatal továbbít. 1679

900 hektoliter kontingenssel bíró szeszgyárból tenhez közre működő társat keresek. Jökével. Kontingensmet el is adom. Ajánlatok a kiadóhivatal címzettök „Szeszfinomító” jellegre. 1682

Barzel
Ikerarie - vasúzet
CLUJ
(Kolozsvár) P. M.
Viteazul 13. szám.
Telefon 10-43

Inkasszói
vagy
akvizitóri
átást keresek. A helyi kereskedőkörökben a legösszetettebb témán van. Jó referenciákkal rendelkezem. Szíves a ajánlatokat „Korrek” jellegre a kiadóba kérek.

Uri családhoz mindenesnek ajánlok megbízható, tisztességes leány. Cím: Szőlősi Anna Cal. Traian (Ar. 4-1-u.) 33. szám.

Keresek a belváros közepén 2 szobás k. műortostakást, esetleg hűtő zoba nélküli, azonnalra, legkisebb apr. 1-ére. Cím a kiadóban.

Makulaturanapir eladó az Uj Kelet kiadóhivatalában.

Színház-Művészet

A Magyar Színház műsora:

Péntek: Mersz-e Maery! Rátkay Márton vendégjátékával. Napibérlet 31. szám. A Sorozatszám: 297.)

Szombat d. u. 5 órákor: Nólás kapitány. (Mozihelyárakkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lej egy jegy ára. Karácsonyi Hível, Kun Magdával, Sóljom Gyözövel, Ihász Aladárral. Sorozatszám 298.)

Szombat este fél 9 órákor: Párisi divat. (Operettujdonság először. A budapesti színházi évad legszenzációsabb sikerü ujdonsága. Kondor Ipolyával, Betegh Bébivel, Tompa Bélaival, Ihász Aladárral. Première bérlet 32. szám. Sorozatszám: 299.)

Vasárnap délután fél 3 órákor Gyrkovics fiuk. (Operettujdonság mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám: 300.)

Vasárnap délután 6 órákor: Párisi divat. (Operettujdonság 2-odszor. Rendes helyárakkal. Sorozatszám: 301.)

Vasárnap este 9 órákor Párisi divat. (Operettujdonság 3-adszor. Bérlet-szünetben. Sorozatszám: 302.)

Hétfőn este fél 9 órákor: Párisi divat. (4-edszer. Napi bérlet 31. szám. B. Sorozatszám: 303.)

Kedden este fél 9 órákor: Párisi divat. (5-ödször Napibérlet 31. szám. C. Sorozatszám: 304.)

Szerdán este fél 9 órákor: Párisi divat. (6-odszor. Napibérlet 32. szám. A. Sorozatszám 305.)

A Magyar Színház mozi-műsora:

Pénteken 4 és 6 órákor: Az asszony és a kártya. (Adolph Menjouval.)

A Nemzeti Színház és a Román Operaheti műsora:

Péntek: Szöktetés a szerájból. I. Nona Otescu közreműködésével.

Szombat: Crina.

Vasárnap déltuán: Aida.

Vasárnap este: Két eladó leány.

Hétfő: Traviata. (Gyermekeleődás).

Kedd: A kardinális. (Bemutató.)

A színházi Iroda közleményei:

Ma este Rátkay Márton bucsufőlépése. Négy este reterjő vendégjátékát ma este fejezi be Rátkay Márton. Bucsufőlépéséül legtitesebb szerepét fogja játszani a Mersz-e Mary című angol revü-operetében.

Ma déltuán utoljára: Kártya és az asszony, Adolph Menjouval. Egész Kolozsvár az Asszony és a kártya című film-ujdonság esoda-szépsegeiről beszél. Ma déltuán utoljára vetítik a magyar színházban az Asszony és a kártya-t. Aki tehát még nem látta, siessen ma déltuán s váltsa meg jegyét a 4 vagy 6 órákor kezdődő előadásra.

Jön a magyar színházban: Hotel Imperial. Jövő hét végén a világ leghiresebb film-alkotása a Hotel Imperial. Bemutató előadás: szombat, márc. 16-án.

Párisi divat. Holnap este lesz a premiéreje a Párisi divat-nak, a Régi nyár szerzői legujabb bomba-sikerü operette ujdonságának. Az a mindent elhomályosító nagy siker, amit a Párisi divat Budapesten aratott, elég jó ajánlólevél. Ennek a kivételes sikernek a híre ide is eljutott s így nem csoda, ha a holnapi premiére elé felcsigázott érdeklődéssel és lázas kíváncsisággal néz a közönség. A színház ettől az operettől várja az idei évad legnagyobb sikerét, épen ezért vasárnap kétszer tüzte előadásra. Déltuán 6 órákor és este 9 rákor a jövő hét minden szabad estéjén a Párisi divat-ot fogják játszani